

Pitäytyminen totuuteen.

»80 % kysytyistä henkilöistä piti *pitäytymistä kristillisen etiikan totuuksiin välttämättömänä*» (haastattelu U.S:ssa 6. 4. 1947).

Esitin Virittäjässä 1946 279 *pitäytyä johonkin* -sanonnan erityisesti teologiseen kielenkäyttöön pesiytyneenä piirteenä, jota olisi kartettava puhtaalle suomalaiselle kielitunteelle vieraana barbarismina. Pidin mahdollisena, että tämän sanonnan ovat panneet alulle eräät vv. 1861—1886 toimineen raamatun-suomenoskomitean suomea huonosti taitaneet jäsenet. Joka tapauksessa se on ilmeinen ruots. *hålla sig till ngt* -sanonnan käännös, ja ruotsia osaamattomalle suomalaiselle sentäytyy jäädä merkitykseltään hämäräksi. Kielemme ei tunne sanontaa *pitää johonkin*, *pitää itsensä johonkin*, eikä se niin ollen voi myöskään tuntea omakseen sanontaa *pitäytyä johonkin*. Tyypillisenä hengellisen kielen tyylikukkana se kuitenkin on alkanut rehottaa itsepäisen rikkaruohon tavoin. Parista syystä haluan ottaa sen vielä kerran puheeksi.

Ensiksikin olen havainnut, että suuri helsinkiläinen lehti on ruvenut viljelemään puheenaolevaa sanontaa poliittisista päivänkysymyksistä kirjoittaessaan. Lehden pääkirjoituksessa oli 9. 10. 1946 virke: »Jos tähän päästäisiin ja jos poliittisissa lausumissa *pitäydyttäisiin*

totuuteen, rakentuisi pohja todella kestäväälle olojen parantumiselle». Tämän vuoden helmikuun 21 päivän n:ossa oli samanlaisessa paikassa sanat: »On erittäin tähdellistä, että hallitus tähänastista selväsanaisemmin ja *tosiasioihin pitäytyen* ilmoittaa, mikä sen käsitys on budjettiasemastamme». Sanonta on siis siirtymässä maallikkojenkin kieleen.

Toiseksi olen todennut, että itse *pitäytyä* sanalla on ikää ainakin 100 vuotta. Sitä käytti D. E. D. Europaeus Suomettaressa 1847: 25, mutta huomattakoon, että hän liitti siihen olosijamääräyksen: »Ei tarvitse Herra Gottlundin luulla, että kielen oikein eläväksi käyttämiseksi tarvitaan *pitäytyä* ainoastansa *yhdessä puheen murteessa*, samoin kuin jokainen elävä ihminenkin puheessansa tekee». Vaikka sadan vuoden takaisesta kirjasuomesta saatu esimerkki yhtä usein puhuu tarkasteltavana olevaa kieliseikkaa vastaan kuin sen puolesta, voi kuitenkin myöntää, että E:n tavoin käytettynä tämän sanan ymmärtää heti: 'pysyä, pysytellä jossakin'. Silti katsoisin edelleenkin, että selväkieliset *pitää kiinni jostakin*, *pysyä jossakin*, *turvautua t. nojautua t. varautua johonkin*, *liittyä johonkin*, *olla luopumatta jostakin* ym. ilmaisevat asian aidommin kuin vieraan esikuvan aiheuttama *pitäytyä*.

M. R.